

सुव्रतां वस्त्रसम्पत्तां ब्रह्मलोके महीयते” । समान-
वत्तां समानवर्णवत्ताम् । “रोहिणीं तल्लवत्तां च धेतुं
दद्यात्पयस्विनीम् । सुव्रतां वस्त्रसंवीतां इन्द्रलोके मही-
यते । समानवत्तां शबलां धेतुं दत्त्वा पयस्विनीम् ।
सुव्रतां वस्त्रसंवीतां सोमलोके महीयते” । शबलां
कर्तुं राम् । “समानवत्तां कृष्णान्तु धेतुं दत्त्वा पयस्विनीम् ।
सुव्रतां वस्त्रसंवीतामग्निलोके महीयते । वातरेणुसव-
त्तां सवत्तां कामदोहनाम् । प्रदाय वस्त्रसंवीतां
वायुलोके महीयते । समानवत्तां धूम्रान्तु धेतुं दत्त्वा
पयस्विनीम् । सुव्रतां वस्त्रसंयुक्तां यमलोके महीयते ।
अर्घ्यां हेमसवत्तां सवत्तां कामदोहनाम् । प्रदाय
वस्त्रसंवीतां वारुणं लोकमश्नुते । अर्घ्यां, गौः । काम-
दोहनां अनायासदोहाम् । “हिरण्यवर्णां पिङ्गाणीं
सवत्तां कामदोहनाम् । प्रदाय वस्त्रसंवीतां कौबेरं
लोकमाप्नुयात्” । पलाशधूमवत्तां सवत्तां कामदोह-
नाम् । प्रदाय वस्त्रसंवीतां पितृलोके महीयते । सवत्तां
पीवरीन्दत्त्वा सितकण्ठीमलङ्कृताम् । वैश्वदेवमसम्भाषं
स्थानं अथ प्रपद्यते । सितकण्ठीं कृष्णगन्धाम् । “समान-
वत्तां गौरीन्तु धेतुन्दत्त्वा पयस्विनीम् । सुव्रतां वस्त्रसं-
वीतां वस्त्रनां लोकमश्नुते । सुव्रता सुखदोह्या । “पाण्डु-
कम्बलवत्तां सवत्तां कामदोहनाम् । प्रदाय वस्त्रसंवीतां
साध्यानां लोकमश्नुते । वत्सोपपद्माङ्गीलाङ्गीं सर्व-
रत्नसमन्विताम् । गन्धर्वाप्सरसां लोकान् दत्त्वा प्राप्नोति
मानवः । गोप्रदानरतोयाति भित्त्वा ललदसङ्घान् ।
विमानेनार्कवर्णेन दिवि राजन् । विराजते । तस्माद्-
वेशाः सुशोभयः सहस्रं वरयोपितः । रमयन्ति नर-
अथ गोप्रदानरतस्वरम्” ।

देवतोद्देशेन गोदानविधिस्तत्रैव लिङ्गपुराणे

“देवदक्षिणदिग्भागे धेतुः कार्या उदङ्मुखी ।
प्राङ्मुखं वत्सकं कृत्वा ब्राह्मणं च उदङ्मु-
खम् । प्राङ्मुखो यजमानस्तु पूजयेद्ब्राह्मणं ततः ।
कोऽदादिति च मन्त्रेण गृहीयाद्ब्राह्मणः स्वयम्” ।
देवोऽत्र महेश्वरः । “एवंविधानतो दत्त्वा याति
दाता शिवालयम् । तत्र भुक्ताक्षयान् भोगानन्ते
ब्रह्मैति शान्तम्” । देवीपुराणे “नीला वा यदि
वा श्वेतां पाटलां कपिलासपि । सदृशं वत्सलाञ्चैव
सुखदोहं सुगात्रम्” । “आदाय विधिवद्देवीं पूजये-
न्मुभपङ्कजैः । धूपन्तु पञ्चगव्यांसन्तु रक्षापुष्पचन्दनम् ।

दत्त्वा तु मन्त्रपूर्वन्तु नैवेद्यासुपकल्पयेत् । पायसं हत-
संयुक्तं क्षामयेच्च तथा तु ताम् । द्विजाय शिवभक्ताय
सवत्ताङ्गां निवेदयेत् । सहस्रवत्सकांस्त्याञ्च महापुण्यमवा-
प्नुयात् । यावत्तद्गोमसंस्थानं तावद्देव्याः पुरं वसेत् ।
इहैव गतपापोऽसौ जायते नृपसत्तम !” विष्णुधर्मो
“मान्वाता उवाच । ब्रह्मणः प्रीणनार्थाय केशवस्य
शिवस्य च । शानि दानानि देयानि तान्वाचस्त द्विलो-
चनम् । येन चैव विधानेन दानं पुंसः सुखावहम् ।
ऐहिकासुप्तिकाप्रित्तु शरोति न विहन्ते । वसिष्ठ
उवाच । गोदानमादौ वक्ष्यामि प्रत्यक्षकृतयोगतः ।
“येन चैव विधानेन धेतुं नाधिकविस्तरम् । पुण्यान्दिनम-
घासाद्य स्नात्वाऽऽतर्प्य पितृंस्तथा । कृतोपवासः सम्प्राप्य
पञ्चगव्यं नरेश्वर ! । घृतक्षीराभिषेकञ्च कृत्वा विष्णोः
शिवस्य च । तमभ्यर्च्य यथान्यायं पुष्पादिभिरनुक-
मात् । उदङ्मुखीं प्राङ्मुखीं वा गृष्टिं कृत्वा पय-
स्विनीम्” । गृष्टिः सकृत्प्रसूतेत्यर्थः । “सपत्न्यां वस्त्रसंवीतां
सितयज्ञोपवीतिनीम् । स्वर्णशृङ्गीं रौप्यसुरां सुवर्ण-
परिसंस्थितान् । शक्तितोदक्षिणायुक्तां ब्राह्मणाय
निवेदयेत् । गावो ममापतः सन्तु गावो मे सन्तु पृष्ठतः ।
गावो मे हृदये सन्तु गवां मध्ये वसाम्यहम् । प्रदक्षिणं
ततः कृत्वा धेतुं द्विजवरञ्च तम् । इमां नः प्रतिपद्भीष्य
धेर्दत्ता मया तव । स मे पापापनोदाय गोविन्दः
प्रीयतामिति” । वज्रिपुराणे तु अयमधिको मन्त्रः ।
“या धेतुः काशप्रप्लासीदत्तैर्वा गोतमस्य च । साभि-
कामफला देवी इह लोके परत्र चेति । एवमुच्चार्य
तं विप्रं गोविन्दं नृप । कल्पयेत् । अनुब्रजेत्तु गच्छन्तं
पदान्यहौ नराधिप ! । अनेन विधिना धेतुं वो विमाय
प्रयच्छति । सर्वकामसङ्गात्मा विष्णुलोकं स गच्छति ।
सप्तावरान् सप्तरानात्मानश्चैव मानवः । सप्रजन्मकृतात्
पापान्मोचयत्यवनीपते ! । यदेपदेऽश्वमेधस्य गोसवस्य
च मानवः । फलमाप्नोति राजेन्द्र दद्यायैवज्जगौ हरिः ।
सर्वकामदुष्टा सम्यक् सर्वकालेषु पार्थिव ! । भवत्यथो पा-
पहरा यावदिन्द्रासुहृदृश । सर्वेषामेव पापानां कृता-
नामविजानता । प्रायश्चित्तमिदं प्रोक्तमनुतापोपहृष्टि-
तम् । सर्वेषामेव देवानामेकजन्मानुगं फलम् ।
जाटकक्षितिगौरीणां सप्रजन्मानुगं फलम् । ब्रा-
ह्मणैः क्षत्रियैर्वैश्यैः शूद्रैश्चान्यैश्च मानवैः । लोकाः
क्षामदुष्टाः प्राप्ता दत्त्वा तद्विधिना नृप ! । गोभ्योऽ-